

ЛАЗОРЕНКО
Юлія Іванівна,
старш. наук. співроб.
відділу науково-методичної роботи
ДНСГБ УААН
(м. Київ)

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ АКАДЕМІКА П.А. ВЛАСЮКА (1905–1980 рр.)

П.А. Власюк – академік АН України і ВАСГНІЛ, засновник вчення про мікроелементи в живленні рослин та сільськогосподарської радіобіології (вперше застосував метод мічених атомів) в Україні. У статті розглядаються основні віхи науково-педагогічної, громадсько-політичної діяльності вченого.

П.А. Власюк – академик АН Украины и ВАСХНИЛ, основатель учения о микроэлементах в питании растений и сельскохозяйственной радиобиологии (впервые применил метод меченых атомов) в Украине. В статье рассматриваются основные вехи научно-педагогической, общественно-политической деятельности ученого.

Peter Vlasyyk is the academician of Ukrainian Akadem of Sciences, a founder of the doctrine about microelements in plants feeding and agricultural radiobiology (he has applied the method of marked atoms for the first time) in Ukraine. The basic periods of scientific-pedagogical creativity are considered.

Петро Антипович
ВЛАСЮК

З ім'ям академіка П.А. Власюка – видатного українського вченого ХХ ст. у галузі агрохімії, фізіології живлення рослин, ґрунтознавства, біохімії, мікробіології, сільськогосподарської радіобіології, пов'язана ціла епоха успішного розвитку сільськогосподарської науки. Створена ним наукова школа нараховує великий загін його послідовників: 27 докторів і 150 кандидатів наук. Наукова спадщина академіка складає 40 монографій, навчальних посібників, брошур і понад 1000 статей, тез у наукових збірниках, журналах тощо. Ши-

рока наукова, науково-педагогічна, науково-організаційна, громадсько-

політична діяльність вченого спонукає сьогодні, в процесі відтворення історії аграрної науки в Україні, до більш поглибленого історико-аналітичного дослідження його життя і творчості з залученням нових архівних матеріалів та джерел літератури вчених-аграріїв, співробітників, сучасників вченого, зокрема І.І. Білоуса, М.М. Городнього, Г.М. Господаренка, І.М. Гудкова, П.А. Карасюка, П.Г. Копитка, Л.М. Кузьменка, М.Г. Морехіна та ін., а також з огляду на масштабність і багатогранність його наукових інтересів, уваги до практичних потреб сільськогосподарського виробництва, шляхів раціонального їх використання.

Народився Петро Антипович Власюк 16 лютого 1905 року в с. Чемериське Букського повіту Київської губернії (нині – Звенигородський район Черкаської області) в бідній селянській родині. Втративши рано батька, вже з дитячих років він змушений був поневірятися в наймах у поміщиків [1, с. 110]. У 1917 році закінчив Лисянську вищу початкову школу, у 1921 р. вступає до агропрофшколи при Уманському агротехнікумі, після успішного закінчення у 1923 р. стає студентом Уманського сільськогосподарського технікуму. Досить активно розгорталася в Уманському агротехнікумі наукова робота кафедр та студентів. Разом зі своїми вчителями, професорами (Руденко С.К., Любочка М.Ф., Рубін С.С., Шешевицький Б.М., Клеваичук Ф.П., А.О. Діброва, Едельштейн В.І., Заморський Ф.В. та ін.) студенти проводять дослідження з польовими, овочевими, плодовими і ягідними культурами. З числа викладацького складу та кращих студентів на чолі з професором Ф.В. Заморським створюється агробюро (головна функція – керівництво шефською роботою на селі), у складі якого, серед інших, активно працює П.А. Власюк: вже в першому виданні «Наукових записок Уманського агротехнікуму» (1926 р.) з'явилася стаття студента П.А. Власюка.

Уманський сільськогосподарський технікум за своєю організаційною структурою був навчальним комбінатом, який об'єднував вищу і середню школи з багатогалузевим навчально-дослідним господарством. Таке об'єднання було першим і єдиним в Україні [2, с. 39]. Кафедру ґрунтознавства на той час очолював професор А.І. Душечкін – перший учитель П.А. Власюка. Студенти-

активісти агробюро в процесі навчання займалися дослідженнями ґрунтів, що потім були покладені в основу колективної дипломної роботи «Динаміка азоту, фосфору і калію та вологості ґрунту в чотирьохпільній сівозміні», яку П.А. Власюк, О.М. Грінченко, Г.С. Грінь, М.М. Шкварук після захисту опублікували в наукових працях Уманської сільськогосподарської дослідної станції. Після успішного закінчення Уманського агротехнікуму у 1925 році П.А. Власюку присвоєно кваліфікацію агронома-агрохіміка і залишено на кафедрі агрохімії та ґрунтознавства, де він пройшов шлях від лаборанта до доцента, одночасно працюючи науковим керівником польової лабораторії Уманської дослідної станції. Впродовж 1926–1930 рр. без відриву від виробництва навчається на факультеті землеробства у секції рільництва Ленінградського сільськогосподарського інституту [3, с. 15].

Працюючи викладачем, П.А. Власюк як допитливий дослідник підтримує тісні зв'язки з професором О.І. Душечкіним, який з 1923 року очолював першу в СРСР кафедру агрохімії Київського політехнічного інституту; з президентом Міжнародної асоціації ґрунтознавців академіком К.К. Гедройцем; академіком О.Н. Соколовським, який освоював колоїди ґрунту та працював над поліпшенням агровиробничих властивостей солонців; з молодими українськими вченими М.К. Крупським, О.М. Грінченко, Г.С. Гринем, І.О. Чиженком, К.Е. Сирочинським та представниками інших відомих наукових шкіл, що мало значний вплив на формування основних напрямів діяльності вченого-дослідника, [3, с. 15].

За ініціативою академіка О.І. Душечкіна у 1926 році П.А. Власюк разом зі своїм однокурсником Л.І. Тютюнником створюють при Уманському агрополітехнікумі кабінет агрохімії, у 1928 році – це кафедра агрохімії і ґрунтознавства, першим завідувачем якої у 1928–1929 рр. (за сумісництвом) був її натхненник і організатор О.І. Душечкін, а його заступником і діловим помічником – старший викладач П.А. Власюк [1, с. 111].

У 1931 році молодому педагогу і науковцю 26-річному П.А. Власюку було присвоєно вчене звання професора ґрунтознавства та агрохімії і призначено

завідувачем кафедри в Уманському сільськогосподарському інституті (1931–1947 рр.) [4, с. 92; 5, с. 107]. На цій посаді, активно проявилися його здібності як талановитого педагога, вченого і організатора наукових досліджень, вдумливого наставника і вихователя студентської молоді. Під його науковим керівництвом проводяться великомасштабні дослідження ґрунтів Лісостепу України [1, с. 111], що були покладені в основу підручника «Сільськогосподарське ґрунтознавство» та практикуму «Теоретично польове дослідження ґрунту» (1933 р.), які довгий час були настільними книгами для всіх ґрунтознавців, агрохіміків, агрономів і виробничників. У співавторстві з першим своїм аспірантом М.М. Шкваруком у 1934 році опубліковано «Методику дослідження ґрунтів» та складено «Карту ґрунтів України» [1, с. 112; 6, с. 12].

У цей же час, поряд з роботою на кафедрі, П.А. Власюк працює науковим керівником і директором Уманської сільськогосподарської дослідної станції і одночасно (за сумісництвом) очолює агрохімічну лабораторію й сектор хімізації Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрових буряків у Києві. За цих умов відновлюється вивчення дії вапна на врожайність і якість цукрових буряків.

У 1939 році П.А. Власюк обирається член-кореспондентом АН УРСР, здійснює керівництво відділом агрофізіології Інституту ботаніки АН УРСР [7, с. 148]. Невичерпна працелюбність, кипуча енергія, організаторські здібності та постійні зв'язки з наукою і виробництвом допомогли П.А. Власюку об'єднати наукові дослідження з ґрунтознавства і агробіології з геохімією і фізіологією рослин і на цій основі розробити практичні рекомендації виробництву. За результатами цих досліджень були опубліковані оригінальні наукові праці вченого: «Основа високих урожаїв цукрових буряків у 1940 році» (1939), «Агротехнические указания по культуре сахарной свеклы и свекловичному семеноводству на 1940–41 гг.» (1940), «Влияние компонентов отходов марганцеворудной промышленности на рост и сахарность свеклы» (1941), та ін., що сприяли розвитку головної галузі народного господарства у сільськогосподарському виробництві – буряківництва.

Під час Великої Вітчизняної війни, евакуювавшись разом з Академією наук України до столиці Башкирії – Уфі, Петро Антипович продовжує там свої, розпочаті в Києві, дослідження з вивченням фізіологічної ролі марганцю та інших мікроелементів у житті рослин. Плідна робота вченого в роки Вітчизняної війни втілена у його наукових і публіцистичних працях (31 за цей період), серед яких публікація в газеті: «Сільське господарство Башкирії у воєнний час» (Соц. земледелие. – 1941. – 21 верес.), а також окремі праці: «Цукрові буряки в Башкирії» (1942), «Вплив форм калійних добрив на синтез каучуку (кок-сагізу)» (1942), «Зона бурякосіяння в Башкирії» (1942), «Використання зміювиків-серпентинів на удобрення сільськогосподарських культур у воєнний час» (1942), «Як одержати високі врожаї цукрового буряка в Башкирії» (1943), «Як одержати високі врожаї коренів і насіння цукрових буряків у центральних і північно-східних районах СРСР» (1943), «Пам'ятка буряководи у військовий час» (1943) [7, с. 154–155].

Президія Верховної Ради Башкирської АРСР високо оцінила плідну діяльність АН УРСР, нагородивши в числі інших українських учених, П.А. Власюка Почесною грамотою. В 1945 році Петра Антиповича нагороджено також орденом «Знак пошани» та медаллю «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.» [8, с. 83].

У серпні 1944 року П.А. Власюк повертається на рідну українську землю і продовжує до 1947 року (за сумісництвом) очолювати кафедру агрохімії і ґрунтознавства в Уманському сільськогосподарському інституті, одночасно працюючи (з 1945 р.) завідувачем лабораторії фізіології живлення рослин і агрохімії в Інституті ботаніки АН УРСР. Тут він продовжує свої дослідження з мікроелементами у створеній ним лабораторії з фізіології живлення рослин і агрохімії, яка згодом відійшла до організованого ним Інституту фізіології рослин (ІФР) АН УРСР. Особливо вагомим як з теоретичної, так і з практичної точки зору, є внесок вченого в розвиток фізіології кореневого та некореневого живлення рослин, застосування добрив. Він по праву вважається основоположником вчення про мікроелементи в Україні. Незважаючи на те, що перші дослідження з

вивчення потреб рослин у мікроелементах були проведені ще в другій половині XIX ст., у самостійну проблему цей напрям в біологічній науці оформився завдяки академіку П.А. Власюку лише у першій половині XX ст. Вивчаючи роль марганцю у живленні с.-г. культур, він не лише спростував хибні на той час погляди на мікроелементи як на своєрідні «подразники», «збуджувачі», «випадкові елементи» [9, с. 8], назвавши «...ці ствердження абстрактними гіпотезами, а не результатом експерименту» [10], але й довів незаперечний факт необхідності цього елемента для живлення рослин [11].

Докторську дисертацію «Марганець і живлення рослин» Петро Антипович успішно захистив у 1946 році. За результатами досліджень були опубліковані монографії: «Марганець у системі живлення рослин» (1948), «Марганцеве живлення і удобрення рослин» (1962) та багато інших наукових статей і рекомендацій виробництву. У подальшому П.А. Власюк досліджує ряд інших елементів (літій, йод, цезій, рубідій, ванадій), функціональне значення яких він тісно пов'язує з їхнім місцем в періодичній системі Д.І. Менделєєва [9, с. 9].

Для вивчення фізіології живлення рослин П.А. Власюк вперше в Україні застосував **метод мічених атомів**, що допомогло виявити нові особливості живлення рослин і застосування добрив [12, с. 615]. Результати цих досліджень викладені у працях «Агрофізіологічні основи живлення рослин» (1956), «Мікроелементи і радіоактивні ізотопи в живленні рослин» (1960), «Фізіологія живлення рослин» (1966), які вийшли друком у СРСР і багатьох зарубіжних країнах. Зокрема, у монографії «Біологічні елементи в життєдіяльності рослин» (1969) підведені основні підсумки робіт з фізіології живлення мікроелементами. Яскравим прикладом зв'язку між фізіологічними дослідженнями і практичним їх використанням є обґрунтування і широкомасштабне використання прийому передпосівного збагачення насіння мікроелементами у виробництві овочів і зернових культур [9, с.9].

У 1947–1956 рр. Петро Антипович працює професором і завідувачем кафедри ґрунтознавства Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка і одночасно веде глибокі наукові дослідження з питань живлення рослин та ро-

дючості ґрунтів України. У 1948 році як провідного ґрунтознавця і агрохіміка його обирають дійсним членом АН УРСР та ВАСГНІЛ. П.А. Власюк працює головою відділення сільськогосподарської науки АН УРСР. У 1956 році вченому присвоєно звання Заслужений діяч науки України. З цього року він – беззмінний завідувач кафедри агрохімії Української сільськогосподарської академії і одночасно, починаючи з 1953 року – директор організованого ним ІФР АН УРСР, завідувач відділом мікроелементів у цьому закладі.

У 1956 році за участю Петра Антиповича створюється Українська академія сільськогосподарських наук, президентом якої він був у 1956–1962 рр. Головний напрям наукової діяльності вченого в цей період – вивчення ролі макро- і мікроелементів у житті рослин, виготовлення добрив із вмістом мікроелементів. На цій основі розробляються рекомендації щодо використання різних промислових відходів, зокрема залізо-колошникового пилу, мартенівських шлаків, хлор-свинцево-цинкових і хор-барієвих грязей, а також відходів електролампової, марганцеворудної і буровугільної промисловості та титанових, борних і інших для виробництва добрив із вмістом мікроелементів. Особливо цінними виявилися розробки теоретичних основ з виготовлення і застосування марганізованого, молібденізованого і борного суперфосфатів [13, с. 667]. Створені під його керівництвом зразки добрив успішно впроваджуються у виробництві на полях Черкащини та інших областей України, що було також одним з найвагоміших досягнень колективу ІФР АН УРСР.

Дослідження П.А. Власюка завжди відзначалися новизною і глибоким вивченням фізіологічної ролі окремих хімічних елементів у живленні рослин, а також процесів, що відбуваються в клітинах живих організмів при участі мікроелементів в обміні речовин. Особливо цінними були дослідження з вивченням теоретичних основ надходження мікроелементів у рослини, їх топографії у клітинних структурах, органоїдах клітин і окремих органах рослин, в ґрунтоутворенні при змінах мікробних ценозів. Його роботи були захищені свідоцтвами на винаходи і послужили основою для обґрунтування способів застосування добрив у сівозміні: зокрема, стартового внесення фосфору в рядки під час сівби,

рядкового та локального внесення мінеральних добрив, намочування насіння в розчинах мікроелементів та обпудрювання мінеральними солями [1, с. 113].

В період розквіту творчих сил і здібностей, коли наукові праці Петра Антиповича здобули широке визнання не лише в Україні, але й за її межами, коли він як провідний вчений в галузі ґрунтознавства, агрохімії, біохімії, мікробіології, фізіології рослин гідно представляв досягнення української науки на багатьох Міжнародних конгресах і симпозіумах – у США, Румунії, Югославії, НДР, ФРН, Італії, НДР, Болгарії, на II Міжнародному симпозіумі ООН у Києві по виробництву і застосуванню мінеральних добрив, на Міжнародній конференції з мирного використання атомної енергії в Женеві (поряд з відомими фізиками-ядерниками, радіо-хіміками, лікарями-рентгенологами і радіологами) з сільськогосподарської радіобіології, коли активно впроваджувались у виробництві запропоновані ним наукові розробки, Петро Антипович, академік, вчений із світовим ім'ям, нагороджений багатьма урядовими нагородами, двома орденами Леніна, «був принижений і безпідставно звинувачений керівництвом держави»[1, с. 114]. На Всесоюзній нараді при десятитисячній аудиторії керівників і наукових працівників, передовиків виробництва країни і зарубіжних делегацій, під час доповіді Петра Антиповича про перспективи виробництва хліба в країні, М.С. Хрущов – перший секретар ЦК КПРС, різко обірвав вченого, звинувативши його у зриві виробництва хліба, зняв з посади президента Української академії сільськогосподарських наук і незабаром ліквідував цю установу. Петро Антипович глибоко переживав цю моральну травму. Проте, через деякий час після цих подій, підтриманий друзями і широкими колами вітчизняних і зарубіжних колег-вчених та прогресивної громадськості країни, П.А. Власюк продовжив глибокі наукові дослідження і науково-педагогічну діяльність в ІФР АН УРСР та на кафедрі Української сільськогосподарської академії, завідувачем якої був до 1973 р.

У цей період вчений спрямовує свої зусилля на детальне вивчення ролі радіонуклідів, працює над проблемою радіоактивності і забруднення ґрунтів та довкілля радіонуклідами. Він публікує монографію «Микроэлементы и радиоа-

ктивність ґрунтів» (1962), наукові праці: «Применение радиоактивных стабильных изотопов, ядерных ионизирующих излучений в сельском хозяйстве» (1964), «Вплив гамма-опромінення насіння на екстракти клітинних структур листя цукрових буряків» (1964), «Использование радиоактивных изотопов в физиологических исследованиях растений» (1965), «Влияние гамма-радиации на белки семян гороха и нута» (1967).

За спогадами старшого наукового співробітника ІФР АН УРСР, кандидата біологічних наук, учня академіка П.А. Власюка – Валентина Пилиповича Ніжка, – ІФР АН УРСР за економічною ефективністю впровадження у виробництво власних наукових розробок завжди був серед флагманів. При Інституті було створено наукові секції з проблем фізіології і біохімії рослин. Інститут координував дослідження з цих напрямків у всіх науково-дослідних установах і навчальних закладах України і Молдови. Щорічно десятки студентів університетів проходили переддипломну практику в лабораторіях ІФР АН УРСР, а вчені – читали лекції і вели спецкурси у ВНЗах. Широковідомими стали друковані праці співробітників (опубліковано 249 праць за період із 1962 по 1973 рр.) насамперед завдяки їх високому науковому рівню і спрямованості на розв'язання конкретних практичних завдань. Без перебільшення можна стверджувати, що іншого інституту біологічного профілю такого рівня не було в Україні. В ті роки в ІФР АН УРСР панувала здорова творча атмосфера, відбувались жваві дискусії на засіданнях Вченої ради і зборах колективу, відкрито вирішувались соціальні питання. В значній мірі така атмосфера формувалася завдяки особистим рисам академіка П.А. Власюка як Людини, великого патріота, організатора, нахненника і вихователя, яскравого представника наукової еліти України.

Проте, в 1973 р. академіка П.А. Власюка було звільнено з посади директора ІФР АН УРСР, а в очолюваному ним великому відділі мікроелементів (36 співробітників), на кінець 70-х років залишилося лише дві мало чисельні дослідницькі групи. На кафедрі агрохімії УСГА академік П.А. Власюк продовжує працювати близько 25 років. У цей період разом із талантом вченого-дослідника, виявилися його чудові здібності висококваліфікованого лектора,

викладача, ерудованого вченого, педагога і вихователя. У лекційний курс «Агрономічна хімія» він увів нові розділи: фізіолого-біохімічне значення макро- і мікроелементів; біологічно-активні речовини; нові види комплексних добрив. Значне місце відводилось ферментам і мікроорганізмам ґрунту, розробленню методик теорії і практики поліпшення умов живлення рослин. У сформованих професором лекційних курсах: «Біохімія культурних рослин» та «Хімічний захист рослин» висвітлювались новітні досягнення науки і практики, чому сприяла висока ерудованість вченого у сфері біологічних наук, знання виробництва, потреб і вимог, які ставило суспільство перед працівниками вищої школи, науки і сільського господарства. Петро Антипович є також співавтором монографії «Метод мечених атомів в агрофізіології», яка з часом стала основою навчального курсу – «Сільськогосподарська радіобіологія» [14, с. 22]. Щоденна напружена праця професора була добрим прикладом для викладачів, студентів і аспірантів. Педагогічна діяльність П.А. Власюка у ВНЗах була пов'язана з роботою університетів сільськогосподарських знань, багаточисельних курсів підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів, виступами по радіо і телебаченню.

В цей час побачили світ його публікації: «Влияние макро- и микроудобрений на качество картофеля», «Влияние марганца на фотосинтез, углеводный обмен и урожай сахарной свеклы», «Вплив молібдену, цинку і марганцю на врожай і фракційний склад білка зерна кукурудзи» (1973–1974 рр.) та ін.; «Влияние условий азотного питания на формирование запасных белков у озимой пшеницы при выращивании высоких урожаев в условиях орошения», «Мінеральні добрива та препарати з мікроелементами і продуктивність рослин», «Вплив нітроаммофоски, збагаченої мікроелементами, на урожай і якість насіння рицини» (1975–1976 рр.); «Вплив мікроелементів на врожай та технологічну якість цукрових буряків», «Особенности микроэлементов марганца, цинка, молибдена на урожай и качество льнопродукции», «Влияние карбоаммофосок, обогащенных микроэлементами, на урожай и качество зерна гречихи», «Влия-

ние макро- и микроудобрений на урожай озимой пшеницы на серых почвах» (1979–1980 рр.).

В останні роки свого життя Петро Антипович опікувався перспективами та прогнозуванням використання мікроелементів, опублікувавши працю: «Научные разработки по микроэлементам и перспективы их дальнейшего развития в УССР и МССР», та новими спектрами застосування мікроелементів – праця «Ефективність мікроелементів на луках і пасовищах» (1980 р.) У 1974–1980 рр. Петро Антипович із співробітниками опублікував більше 100 наукових праць.

Увесь науковий доробок академіка нараховує понад 1000 опублікованих наукових праць, у т. ч. 40 монографій, навчальних посібників, брошур, тез у наукових збірниках, журналах, ним отримано 8 авторських свідоцтв на винаходи тощо.

Значну громадсько-політичну роботу П.А. Власюк виконував як депутат ВР УРСР та Київської міської ради, він був заступником голови правління Українського товариства «Знання», президентом сільськогосподарської секції правління товариства «Дружби і культурних зв'язків із зарубіжними країнами», головним редактором журналу «Физиология и биохимия культурных растений», членом редакційних колегій ряду сільськогосподарських журналів: «Доповіді Академії наук України», «Вісник сільськогосподарської науки», «Наука і суспільство», «Сільськогосподарська інформація» [12, с. 615].

Помер академік Петро Антипович Власюк 18 березня 1980 року. На жаль, після його смерті відділ мікроелементів ІФР АН УРСР було ліквідовано як структурний підрозділ, а його співробітників переведено до відділу живлення рослин. Світла пам'ять про життєвий шлях і науковий подвиг Петра Антиповича Власюка – світоча вітчизняної науки, талановитого педагога, досвідченого керівника і вихователя молоді назавжди залишиться живим яскравим прикладом вірного і самовідданого служіння рідній Батьківщині [1, с. 115].

Список використаної літератури

1. *Карасюк І. М.* Талановитий педагог, досвідчений керівник і організатор наукових досліджень : до 100-річчя з дня народження академіка П. А. Власюка / І. М. Карасюк // Вісн. Уманського держ. аграр. ун-ту. – Умань, 2005. – № 1-2. – С. 110–115.
2. *Уманская* высшая с.-х. школа садоводства и агрономии и её деятельность в 1921–1928 гг. // Уманський ордена Трудового Червоного Знамени с.-х. інститут ім. А. М. Горького 1844–1974 / авт. : І. І. Белоус, Ір. І. Белоус. – К. : Вища шк., 1976. – С. 37–50.
3. *Копитко П. Г.* П. А. Власюк і Уманська школа хліборобства / П. Г. Копитко, Г. М. Господаренко, І. М. Карасюк // Академік Власюк Петро Антипович (03.02.1905–18.03.1980) : біобібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ, НАУ ; уклад. : В. А. Вергунов, М. М. Городній, Т. Ф. Дерлеменко та ін. ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2005. – С. 14–19.
4. *Мельничук П. П.* Петро Антипович Власюк : к 60-летию со дня рожд. спеціаліста в області земледілля / П. П. Мельничук, В. А. Капітанчук // Земледілля : міжвід. наук. темат. зб. – К. : Колос, 1965. – № 4. – С. 92.
5. *Мандрик А. В.* Петро Антипович Власюк : [до 60-річчя з дня народження і 40-річчя наукової, педагогічної та громадської діяльності] / А. В. Мандрик, З. М. Клімовицька // Укр. ботаніч. журн. – К. : Наук. думка, 1965. – Т. 3. – С. 107–111.
6. *Лісовал А. П.* П. А. Власюк – педагог / А. П. Лісовал // Академік Власюк Петро Антипович (03.02.1905–18.03.1980) : біобібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ, НАУ ; уклад. : В. А. Вергунов, М. М. Городній, Т. Ф. Дерлеменко та ін. ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2005. – С. 11–14.
7. *Морехін М. Г.* Петро Антипович Власюк : до 50-річчя з дня народж. і 30-річчя наук.-пед. діяльності / М. Г. Морехін // Труды біолого-грунтознавчого факультету / КДУ ім. Т. Г. Шевченка. – К., 1956. – С. 147–156.
8. *Творческая работа* деятелей науки и культуры во имя Победы // УССР в Великой Отечественной войне СССР 1941–1945 гг. – К., 1975. – Т. 2. – С. 83.
9. *Петро Антипович Власюк – професор у 26 років: основні віхи життя* / М. М. Городній, А. Г. Сердюк, Л. М. Кузьменко та ін. // Академік Власюк Петро Антипович (03.02.1905–18.03.1980) : біобібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ, НАУ ; уклад. : В. А. Вергунов, М. М. Городній, Т. Ф. Дерлеменко та ін. ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2005. – С. 7–11.
10. *Нові марганцеві добрива* : марганець і інші мікроелементи в живленні сільськогосподарських рослин / АН УРСР, Ін-т ботаніки, Ін-т цукр. пром-сті НКХП СРСР. – К., 1941. – 268 с.
11. *Центральний державний архів вищих органів влади і управління України.* – Ф. Р.-4861. – Оп. 1. – Спр. 120. – Арк. 12–17.
12. *Петр Антипович Власюк* : (к 75-летию со дня рождения) // Физиология и биохимия культурных растений : межвед. науч. зб. – К. : Наук. думка, 1979. – Т. 11, № 6. – С. 615.
13. *Ткачук К. С.* Власюк Петро Антипович / К. С. Ткачук // Енциклопедія Сучасної України. – К., 2005. – Т. 4. – С. 667.

14. *Гудков І. М.* Академік П. А. Власюк – засновник сільськогосподарської радіобіології в Україні / І. М. Гудков // Академік Власюк Петро Антипович (03.02.1905–18.03.1980) : біобібліогр. покажч. / УААН, ДНСГБ, НАУ ; уклад. : В. А. Вергунов, М. М. Городній, Т. Ф. Дерлеменко та ін. ; наук. ред. В. А. Вергунов. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2005. – С. 20–25.